

Кулешова Вікторія Володимирівна

*доктор педагогічних наук, професор,
завідувач кафедри інженерної педагогіки та психології
Навчально-науковий професійно-педагогічний інститут
Української інженерно-педагогічної академії*

Кулешова Виктория Владимировна

*доктор педагогических наук, профессор, профессор,
заведующий кафедрой инженерной педагогики и психологии
Учебно-научный профессионально-педагогический институт
Украинской инженерно-педагогической академии*

Kuleshova Viktoriia

*doctor of pedagogic sciences associate, professor
Educational scientific professional pedagogical institute
Ukrainian engineering pedagogic academy*

Мальована Вікторія Володимирівна

*кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри інженерної педагогіки та психології
Навчально-науковий професійно-педагогічний інститут
Української інженерно-педагогічної академії*

Мальованая Виктория Владимировна

*кандидат педагогических наук,
доцент кафедры инженерной педагогики и психологии
Учебно-научный профессионально-педагогический институт
Украинской инженерно-педагогической академии*

Malovana Viktoriia

*candidate of pedagogic sciences,
associate professor at the department of pedagogic sciences associate
Educational scientific professional pedagogical institute
Ukrainian engineering pedagogic academy*

**ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНИХ МЕТОДИЧНИХ УМІНЬ
У МАЙБУТНІХ ІНЖЕНЕРІВ-ПЕДАГОГІВ ЕКОНОМІЧНОГО ПРОФІЛЮ
ФОРМИРОВАНИЕ ПРОФЕССИОНАЛЬНЫХ МЕТОДИЧЕСКИХ УМЕНИЙ
У БУДУЩИХ ИНЖЕНЕРОВ-ПЕДАГОГОВ ЭКОНОМИЧЕСКОГО ПРОФИЛЯ
FORMATION OF PROFESSIONAL METHODOLOGICAL SKILLS OF
FUTURE ENGINEER-TEACHERS OF ECONOMIC PROFILE**

Анотація. Автори розглядають методичні уміння як такі, що входять до складу професійних та є необхідними у професійній підготовці майбутніх інженерів-педагогів економічного профілю. Зазначено, що формування вищезначених умінь має здійснюватись на засадах компетентнісного підходу.

Ключові слова: освіта, методичні уміння, майбутні інженери-педагоги, компетентнісний підхід, професійні уміння, професійна підготовка.

Аннотация. Авторы рассматривают методические умения как таковые, входящих в состав профессиональных и необходимы в профессиональной подготовке будущих инженеров-педагогов экономического профиля. Заначено, что формирование вышеуказанных умений должно осуществляться на основе компетентностного подхода.

Ключевые слова: образование, методические умения, будущие инженеры-педагоги, компетентностный подход, профессиональные умения, профессиональная подготовка.

Summary. The authors examine methodological skills as those that are part of the professional skills and are essential in the training of future engineers-teachers of economics. Stipulates that the formation of the above named abilities must be conducted on the basis of competence approach.

Key words: education, teaching ability, future engineer-teachers, competence approach, professional skills, professional training.

Включення сфери освіти в систему ринкових відносин вимагає оновлення її змісту та вдосконалення методик. Основні напрями таких трансформацій вищої освіти передбачають перш за все інтеграцію освіти з практичною діяльністю й наукою, перехід від загального навчання до посилення індивідуального підходу, розвитку творчої особистості спеціаліста в колективі. Ці напрями відображають об'єктивні тенденції розвитку, що виявляються в передовому педагогічному досвіді та зумовлюють використання нетрадиційних форм, методів і засобів навчання та виховання, зокрема нових форм активності студентів, які поєднують у собі навчання та працю. Такі підходи враховують аналіз психологічних, вікових, професійно важливих особистісних рис майбутніх фахівців, необхідність розвитку їхніх професійних вмінь, комунікативних та організаторських здібностей.

Найважливішими елементами змісту освіти вважаються знання, вміння та навички.

Виходячи з теми даного дослідження, нас цікавить такий вид професійних вмінь як методичні вміння. В сучасній вітчизняній і світовій педагогічній літературі існують різні підходи до визначення цих понять.

Мета статті — виявити суть методичних умій студентів інженерно-педагогічного ВНЗ економічного профілю.

Проблему формування професійних вмінь розглядали такі відомі науковці, як О. Абдуліна, Б. Ананьєв, Є. Бойко, Н. Брюханова, В. Гусєв, В. Гриньова, М. Дяченко, Л. Кандибович, Н. Кухарєв, Н. Кузьміна, В. Мерлін, О. Резван, Б. Теплов, А. Усова, та ін.

Е. Лященко та ін. [3, с. 30] відносять до числа методологічних вмінь аналіз, синтез, узагальнення, конкретизацію, порівняння, класифікацію; а також вміння планувати свою роботу, оцінювати свою діяльність та ін.

О. Абдуліна відзначає, що узагальнені методичні вміння, спрямовані на вирішення професійних завдань, формуються у процесі навчально-пізнавальної і самостійної діяльності студентів. Самостійна діяль-

ність передбачає самостійне конструювання змісту і способів діяльності, осмислення цілей і принципів діяльності, здійснення аналізу і оцінки результатів цієї діяльності [1, с. 20].

Для успішного формування професійних методичних вмінь слід провести аналіз структури дії, тобто чітко уявити з яких елементарних операцій складається його виконання. Виділивши окремі кроки у структурі дії і визначивши доцільну послідовність їх виконання, необхідно підібрати систему вправ, що забезпечить виконання студентами цих дій. По результатам цієї роботи можна виконати більш складні дії, які передбачають формування методичних професійних вмінь, а саме:

- вміння усвідомлювати студентами значущість виконуваної дії (мотиваційна основа діяльності);
- вміння визначати цілі дії, що виконується;
- вміння застосовувати теоретичні знання на практиці;
- вміння структурувати дії;
- вміння визначати раціональну послідовність дій для отримання потрібних результатів.

Ми визначаємо процес формування професійних методичних вмінь майбутніх інженерів-педагогів економічного профілю, базуючись на специфічних рисах професійної діяльності спеціалістів економічної галузі. Тому в контексті дослідження під вмінням ми розуміємо здатність і готовність майбутнього інженера-педагога правильно вирішувати поставлені професійні завдання, застосовуючи доцільні способи і засоби, тобто розглядаємо уміння як результат діяльності.

В умовах постійної змінюваності економіки, ситуація збереження конкурентоздатності і ситуація реструктуризації є актуальною проблемою для українських підприємств, які вимушені змінювати свою функціональну стратегію та структуру. Кожна з цих ситуацій вимагає від спеціаліста вмінь аналізувати, прогнозувати дії, генерувати ідеї, швидко приймати рішення з економічною вигодою.

З вищесказаного випливає, що завдання спеціаліста з економіки підприємства полягає у вмінні

отримати необхідний результат в нестабільній економічній ситуації, передбачати ситуацію на ринку, прагнути знизити втрати доходів виробників і споживачів.

Визначимо вміння, які необхідні сучасному спеціалісту з економіки підприємства:

- самостійно працювати над розвитком особистого творчого потенціалу, інтелекту, культурного рівня;
- оволодівати основами бізнесу та гнучко адаптуватися у професійних ситуаціях, що змінюються;
- здійснювати поточні розрахунки і прогнози, вміло застосовуючи на практиці свої знання для вирішення професійних економічних завдань, оцінювати поточні результати із задалегідь заявленою метою;
- самостійно і критично мислити, задалегідь визначати труднощі, що можуть виникнути у процесі виконання певного завдання та шукати шляхи їх раціонального подолання, використовуючи все різноманіття сучасних технологій, бути здатним генерувати нові ідеї і творчо їх переробляти, при вирішенні нестандартних завдань;
- вибудовувати оптимальні моделі взаємовідносин та взаємодій у різних соціальних групах.

Для майбутнього інженера-педагога економічного профілю (інженерна складова) мають бути сформовані такі методичні вміння:

- аналізувати економічні явища і процеси на підприємстві, оперуючи економічними категоріями і поняттями;
- розробляти стратегію діяльності підприємства на перспективу;
- аналітично і креативно мислити;
- планувати час, навички проведення презентацій і переговорів;
- аналізувати економічні явища і процеси на підприємстві;
- здійснювати пошук, збирати, систематизувати, нагромаджувати необхідну нормативно-правову, соціально-економічну, науково-методичну, довідкову та іншу інформацію

Слід відмітити, що перераховані професійні методичні вміння далеко не у всіх студентів сформовані на належному рівні, і це впливає на рівень успішності. У процесі навчання різними студентами досягаються різні рівні сформованості перерахованих професійних методичних вмінь, які відображають ступінь оволодіння певною системою дій:

- перший рівень характеризується здатністю набувати теоретичні знання при роботі з економічною і науково-методичною літературою та застосовувати їх при виконанні завдань за зразком, що запропоновані в інструкції;
- другий рівень — це вміння самостійно знаходити можливі шляхи вирішення виникаючих проблем

за допомогою переносу відомих способів дії на конкретні ситуації. При цьому в діях відсутня оригінальність, переважають стереотипні форми дій, спосіб вирішення проблеми є комбінацією відомих способів;

- характерним для третього рівня є вміння усвідомлювати цілі виконання завдання і способи його досягнення; здійснювати самостійний пошук, підбір і вивчення літератури; знаходити нестандартні способи вирішення, розробляти і пропонувати нові оригінальні методики вирішення даних завдань.

Отже, професійні методичні вміння — це складне поєднання інтелектуальних, вольових та емоційних якостей особистості, здатність і готовність майбутнього спеціаліста правильно вирішувати поставлені професійні завдання за допомогою доцільних способів і засобів.

Особливість формування професійних методичних вмінь майбутніх спеціалістів з економіки підприємства у сучасних умовах зумовлена необхідністю компетентнісного підходу, що визначається міжнародним і вітчизняним досвідом підготовки фахівців з економіки підприємства.

Під компетентнісним підходом ми розуміємо єдину систему визначення цілей, змісту і технологічного забезпечення процесу навчання студентів на основі виділення ключових компетенцій, що гарантують результативність майбутньої професійної діяльності інженерів-педагогів економічного профілю [2, с. 203].

Компетентнісний підхід, на відміну від інших, виходить насамперед з того, що в процесі освіти потрібно не просто «постачати» студента якимись знаннями й розвивати якісь її здібності і якості, а цілеспрямовано готувати її практично застосовувати ці знання й додавати ці якості до тих або інших життєвих обставин. Тим самим метою освіти стає сприяння не тільки розвитку людини, яка відокремлена від суспільної ситуації, а її успішній адаптації в сучасному, надзвичайно складно організованому постіндустріальному суспільстві. При цьому перед організаторами освіти в першу чергу постає проблема не відбору знань, які повинен освоїти, той хто навчається, або виявлення якостей особистості, що вимагають розвитку, а відбору галузей і сфер результатів освіти, які найбільш значущі для людини в її «позаосвітній» соціальній й професійній діяльності.

Інший важливий аспект, що вирізняє даний підхід, заключається в тому, що ключові компетенції не тільки виражають особистісні, індивідуальні потреби сучасної людини, але й ті вимоги, що висуває до неї суспільство, тобто суспільні освітні потреби, або соціальне замовлення суспільства до освіти. У межах інших підходів ці потреби або враховуються декларативно, або

не враховуються взагалі. Саме ключові компетенції визначають відбір знань (зміст освіти), що відрізняє даний підхід від традиційного, в основу якого покладено уявлення про те, що зміст освіти повинний являти собою «педагогічно адаптований соціальний досвід

людства, ізоморфний, тобто тотожний за структурою людській культурі у всій її структурній повноті».

Отже, формування методичних умінь у майбутніх інженерів-педагогів має здійснюватися на засадах компетентнісного підходу.

Література

1. Абдуллина О. А. Общепедагогическая подготовка учителя в системе высшего педагогического образования: Учебное пособие. — М.: Просвещение, 1990. — 141 с.
2. Кулешова В. В. Формування психолого-педагогічної компетентності викладачів технічних дисциплін у системі післядипломної освіти [монографія]. — Харків: УІПА, 2014. — 430 с.
3. Ляшенко О. І. Тестові технології оцінювання ключових і предметних компетентностей учнів основної і старшої школи: Монографія / За ред. Ляшенко О. І., Жука Ю. О. — К.: Педагогічна думка, 2014. — 200 с.